

SZABADÚSZÓ FORDÍTÓK 2010

A fordit.hu kutatása a szabadúszó fordítók piaci helyzetét tárja fel. 2010. február és április között 1400 felkért szabadúszó fordítóból 316 fő vállalkozott a kérdőív kitöltésére. Az eredetileg megkeresett 1400 fordító 50%-a (700 fő) a fordit.hu közösségének tagja, fennmaradó részük a közösségtől független szakember. Az ív összes kérdésre válaszoló fordítók aránya 22,6%-os, reprezentatív minta. A kutatással nyert információk megosztásával a fordit.hu szakmai párbeszédet kezdeményez.

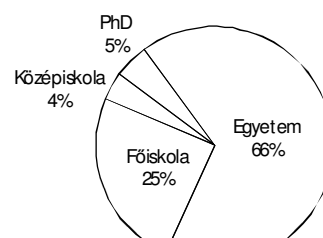
Szabadúszó fordítók Magyarországon

Miképp alkalmazkodnak a szabadúszó fordítók 2010-ben a koncentrálódó és szűkülő fordítási piachoz? A kutatók a szabadúszó fordítók munkáját érintő tényezőkre összpontosítottak: a szaktudás használata és bővítése, a munkaidő és -kapacitás, a munkaeszközök és a fordítási díjak témakörére. Ezen túlmenően kitértek a megrendelőkkel és kollégákkal való kapcsolattartást, illetve az informatikai háttérrel érintő kérdésekre is. A kutatási eredményeket a fordítók demográfiai adatai egészítik ki. Szó esik többek között a fordítók próbafordításhoz való hozzáállásáról és árképzési szokásairól is. Végül az eredményeket egy korábbi kutatásban tapasztaltakkal összehasonlítva a kutatók kísérletet tettek arra, hogy felvázolják a fordítási piacot érintő trendeket.

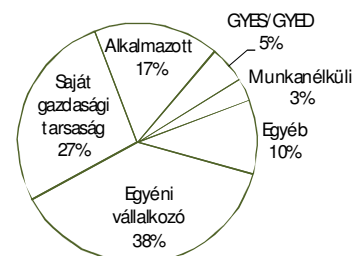
A kérdőívet kitöltő 316 fordító életkora átlagosan 42 év. A legfiatalabb fordító 25 éves, míg a legidősebb 76 éves 2010-ben. 66% nő, 34% férfi. A fordítók túlnyomó része egyetemi (70%) vagy főiskolai (26%) végzettségű. Csak 4%-uk nyilatkozott úgy, hogy legmagasabb iskolai végzettsége középiskolai, míg 5% PhD tudományos fokozattal rendelkezik.

A fordítók legnagyobb része egyéni vállalkozó (38%), további 27%-uk valamilyen saját tulajdonú gazdasági társaságban folytatja fordítói tevékenységét. 17% (bár szabadúszónak vallja magát) egy nem saját tulajdonú társas vállalkozás alkalmazásában áll. 5%-uk gyermekkel otthon lévő anyuka vagy kismama, 3% jelenleg munkanélküli státuszban vállal ideiglenesen fordítást. A fordítók 11%-a nyugdíjasként, 8%-a diákként dolgozik.

Fordítók iskolai végzettsége

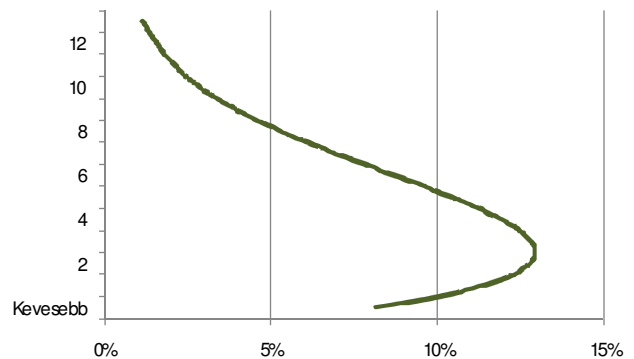
Fordítói munkavégzésformája

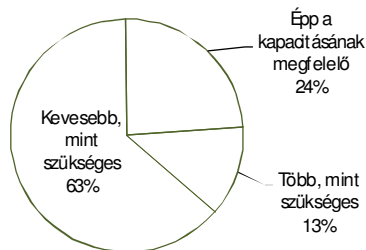
A fordítók munkaideje

A megkérdezett szabadúszó fordítók 53%-ának a fordítás az elsődleges bevételforrása. A legtöbben naponta 4 órát töltenek fizetett fordítási munkával (ebbe az időbe nem tartozik bele a munka szervezése). 30%-uk 3 óránál kevesebbet fordít naponta, 14%-uk pedig 8 órát, és 11% napi 8 óránál többet dolgozik. A munka megszervezésére és a megrendelővel való kapcsolattartásra a többség naponta 1 órát fordít. A megkérdezettek 27%-a csak perceket, míg 20%-a 2 óránál többet szán a fordítással összefüggő szervezési munkára.

Fordítási munkára szánt idő (óra) naponta

Enyvert megbízások mennyisége

A szabadúszó fordítók 62%-a a saját munkakapacitásánál kevesebb fordítási megbízást kap. 25% nyilatkozott úgy, hogy épp annyi megbízása van, amennyit el tud végezni. A fordítók 13%-ának viszont több munkát kínálnak, mint amire idejük van. A kutatásban részt vettek közül többen megjegyezték, hogy a leterheltségük igen hullámzó, a felkérések hol torlódnak, hol elmaradnak.

A szabadúszó fordítók jellemzően távmunkások. 88%-uk otthon dolgozik, csak 10% tölti munkaidejét a munkaadója vagy megbízója által biztosított irodában, 2%-uk egyéb helyszínen. Az írott szövegek fordítása mellett tolmácsolással is foglalkozó szakemberek jellemzően a megbízójuk által kijelölt, változó helyen dolgoznak.

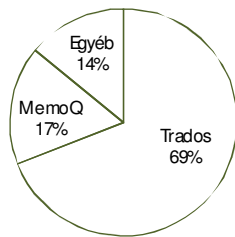
Nyelvek és szolgáltatások

A szabadúszó fordítók 55%-a egyetlen idegen nyelvet fordít. 31%-uk kettő, 14%-uk pedig 3 vagy több nyelven végzi munkáját. A fordítók 12%-a kizárólag a saját anyanyelvére (mint célnyelvre) fordít. 13%-uk csak különösen indokolt esetben vállalja az anyanyelvtől eltérő célnyelvet. Ilyen indokolt esetet jelent például az, ha a fordító úgy érzi, a munka nem haladja majd meg a képességeit, például azért, mert a fordítás nyelvileg egyszerű, illetve a szöveg nem idegen szakterület. 75% rendszeresen vállal az anyanyelvén kívüli nyelvre való fordítást is, különösebb előzetes mérlegelés nélkül.

Munkaeszközök és informatika

A fordítók közel 100%-a használ folyamatos internetkapcsolatot munkájához. A megkérdezett fordítók 88%-a (az otthon dolgozókkal megegyező részarány) szélessávú internet előfizetője. 11% mobil (jellemzően szintén nagy sávszélességű) internetet használ. A dial-up (telefonos) kapcsolatot használók aránya csupán 1%. A fordítók 38%-a asztali számítógépen dolgozik, 28% laptopot használ, míg 34% mindkét számítógéptípust használja.

Fordítási szoftverek használata

A fordítássegítő szoftverek által kezelt fordítási memóriákat a fordítók 31%-a használja rendszeresen. 18% rendszeresen nem, de a megbízója kifejezett kérésére használja és építi a fordítási memóriákat. A fordítók 49%-a egyáltalán nem használ fordítási memóriát, 48% pedig egyáltalán nem használ fordítást segítő (CAT) szoftvert. A fordítássegítő szoftverek közül a legnépszerűbb a Trados (SDL), amelyet a fordítók 36%-a vett már igénybe. A MemoQ szoftvert 9% használ, míg egyéb szoftvereket (Across, Transit, Wordfast, Passolo) további 7%. Több fordító megjegyezte, hogy szabadúszóként az ilyen szoftverekhez nem jut hozzá (túl drága, túl nehéz kezelni). Sokan azt említették, hogy hiába használnak fordítássegítő szoftvert, az ügyfelek annak használatát egyáltalán nem igénylik és nem is értékelik.

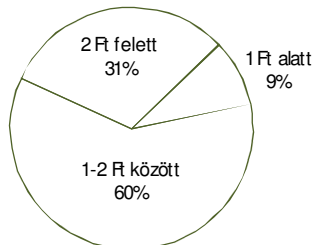
A fordítási munkák koordinálásában segítséget nyújthatnak a fordítók számára tervezett projektmenedzsment szoftverek, amelyek az ügyfelekről és munkafolyamatokról nyilvántartást vezetve a munka szervezését könnyíthetik meg. A szabadúszó fordítók 96%-a nem használ projektmenedzsment szoftvert. Csupán 2% vásárolt magának készen kapható szoftvert, míg további 2% saját fejlesztésű, egyedi megoldást használ a fordítás koordinálására. A szervezéshez szoftvert nem használók közül 54% elektronikus és papíralapú jegyzeteket és naptárat használ a megbízások nyilvántartására, míg 46%-uk véli úgy, hogy nincs szüksége semmilyen elkülönített nyilvántartásra. Gyakori megoldásként említették a fordítók az Excel tábla és a Windows mapparendszer használatát.

Árképzés és fordítási díjak

A fordítók árképzésének alapja Magyarországon jellemzően a fordításra szánt forrásdokumentum bruttó (szóközökkel együtt értett) karakterszáma. Fordítási munkadíjukat ennek megfelelően forint per karakter árban határozzák meg. Ettől csak az esetek 6%-ában térnek el, szavankénti árat vagy oldalankénti árat meghatározva.

Idegen nyelvről magyar nyelvre fordítást a szabadúszó fordítók átlagosan 1,73 Ft + áfa összegért vállalnak. A vállalási árak mediánja (középső értéke) 1,72 Ft, módusza (leggyakrabban előforduló értéke) 2 Ft. A fordítók 9%-a 1 Ft-os karakterenkénti ár alatt vállalja az idegen nyelvről magyarra fordítást, míg 60%-uk 1 és 2 Ft között, 31%-uk pedig 2 Ft felett.

Fordítási tarifák magyar nyelvre

A magyarról idegen nyelvre fordítás esetén a fordítók 32%-a nem alkalmaz felárat, ugyanolyan kondíciókkal dolgozik, mint idegen nyelvről magyarra fordításkor. 68%-uk idegen nyelvre fordításkor 10-40% felárat számol. Az átlagos karakterenkénti vállalási ár 2,05 Ft.

A megrendelő kérésére a legtöbb szabadúszó fordító sürgős fordítást is vállal, ami jellemzően az adott munkának való elsőbbségadást jelenti, munkaidőn túli (esetenként hétvégi, éjjeli) munkavégzéssel.

Sürgős fordításért a szabadúszók 22%-a nem érvényesít felárat, a munkát a szokásos árszintjén vállalja el. 88%-uk a szokásos tarifájára 20-100% felárat számol. A felár átlagosan 45%, a legtöbb fordító 50%-os ártöbbletet érvényesít sürgős fordítás esetén.

A fordítók bizonyos esetekben hajlandók a szokásos tarifáik alatt is dolgozni. Erre jellemzően okot adhat a munkakapacitásuk kihasználatlansága, a fordítandó szöveg egyszerűsége, vagy az, hogy a megbízó alacsonyabb minőséget igényelve alacsonyabb díjat fizet. Az ilyen okokból alacsonyabb áron vállalt fordítás díja átlagosan a szokásos tarifák 72%-a.

Szakmai képzés, továbbképzés és fordítói szervezetek

A megkérdezett fordítók 75%-a rendelkezik fordítói szakképesítéssel, míg 25%-uk külön szakfordítói képesítés nélkül fordít (emellett 96%-uk felsőfokú végzettséggel rendelkezik). A szakfordító-igazolványát a jogosult fordítók 49%-a váltotta ki.

A fordítók 32%-a érzi szükségét annak, hogy évente valamilyen szervezett szakmai továbbképzésen vegyen részt, míg további 36% gondolja úgy, hogy erre – ha ritkábban is, de – szüksége van. 32% a továbbképzéséről inkább önmaga gondoskodik, nem kíván szervezett szakmai továbbképzésben részt venni.

Az egyéni fordítóknak több civil szakmai szervezete is működik Magyarországon, illetve világszerte, azonban a fordítók 89%-a nyilatkozott úgy, hogy egyetlen ilyen szervezetnek sem tagja. A fennmaradó 11% több szervezet között oszlik meg (pl. American Translators Association, Magyarországi Fordítók és Tolmácsok Egyesülete). A szakmai szervezetekhez nem kötődő többség egy részre szkepticizmusának adott hangot a szervezetekkel kapcsolatban (a szervezetek nem elég nyitottak, nincs elérhető programjuk stb.).

Megbízók és megbízások

A szabadúszó fordítók megbízói közé tartoznak a fordítóirodák és a fordítási szolgáltatást kereső magánszemélyek, illetve szervezetek. A fordítók elsősorban szaknévsorokban, hirdetésekben és irodák közvetlen megkeresésével tesznek szert a munkakapcsolatokra. A közvetlenül, nem rendszeres fordítóirodai kapcsolaton át érkező megbízásokkal kapcsolatos munkát a szabadúszó fordítók 86%-a ön maga, egyedül végzi el, míg 12% másokat is bevon a munkavégzésbe, 2% pedig eleve másnak adja tovább a munkát.

A szabadúszó fordítók döntő többsége, 78%-a önállóan dolgozik, nem vállal olyan fordítási munkát, amelyet más szabadúszó kollégájának adna tovább. 22% felvesz olyan munkát is, amelyet mással végeztet el, 5% pedig a kiszervezést havi rendszerességgel végzi.

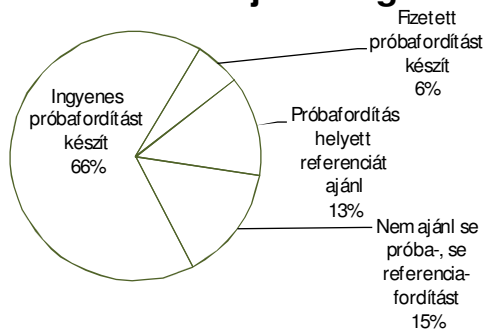
A fordítók 25%-a legfeljebb egy fordítóirodával áll kapcsolatban, 51%-uk 10 vagy annál kevesebb irodával dolgozik együtt egy teljes év alatt, míg a fennmaradó 16% több mint 10 irodával tart kapcsolatot.

Próbafordítások

Magyarországon gyakran előfordul, hogy a fordítás megrendelője a fordító megbízása előtt próbafordítást kér. A fordítók 72%-a a kérésre elkészíti a próbafordítást, de 6%-uk csak abban az esetben, ha a megrendelő azt is külön kifizeti. A fordítók 13%-a próbafordítás igénylése esetén egy korábbi, már kész fordítását küldi el (referenciaként), nem kezd új, a megrendelő által adott szöveg fordításába próba céljából. A fordítók 15%-a rendre elutasítja a megbízók fizetetlen próbafordításra

irányuló kérését. A fordítók 61%-a az egyoldalas próbafordítást térítésmentesen elvégzi a megbízás reményében, sőt 5%-uk akár 10 oldalas szöveg ingyenes lefordítását is elvállalja. Egyes fordítók a próbafordítást igénylő megrendelőnek portfóliót küldenek a már elkészült munkáikból, amely alapján megítélhető az adott munkára való rátermettségük. Jellemző, hogy a fordítók annak függvényében döntenek el, hogy készítenek-e ingyenes próbafordítást, hogy mekkora megbízást helyez kilátásba a megrendelő.

Próbafordítási hajlandóság

Munkakapacitás

A fordítók arra a kérdésre, hogy egy átlagos nap alatt hány karakter lefordítására van kapacitásuk, 3000 és 50 000 leütés közötti értékeket adtak meg. Mindkét szélső érték extrém helyzetet jellemez. Az átlagos kapacitásuk 14 700 karakter, a fordítók 71%-a 10 000 és 20 000 közötti értéket adott meg. A fordítók a kapacitásuk becslésekor jellemzően intervallumban gondolkodnak, amelyet a kapott szöveg függvényében tudnak pontosítani.

Trendek

A fordítási piac fejlődésének irányára és dinamikájára a 2010-es adatok egy korábbi, 2007-es kutatás (Vígh Katalin: A fordítási tevékenység Magyarországon, piacelemzés) eredményeivel való összehasonlítása alapján vállalkozunk.

A 2007-es felmérés a szabadúszó fordítók 47 éves átlagos korát mutatta, szemben a 3 évvel későbbi 42 éves átlagos korrallal. Az adatfelvételek különbözőségének statisztikát torzító hatása ellenére is kijelenthető, hogy a fordítói szakma fiatalodott. Hasonlóképp feltűnő, hogy az 2007-es felmérés szerint a férfiak aránya 55%, míg 2010-ben 34%, azaz a fordítók között feltehetően nő a nők aránya. 2007-ben a fordítók 37%-a egyéni vállalkozóként, 55%-uk pedig társas vállalkozás keretében dolgozott, amely nagyjából megfelel a 2010-es helyzetnek. Ugyanakkor az elmúlt 3 évben növekedett a (fordítóirodai) alkalmazottként is dolgozó fordítók aránya.

A fordítóknak 2010-ben átlagosan kevesebb munka jut, mint 2007-ben. Míg 2007-ben 67%-uk vélte úgy, hogy épp annyi munkája van, mint amennyit el tud és kíván látni, addig 2010-ben csak 25% nyilatkozott így, 62%-uk kifejezetten a munkakapacitásának kihasználatlanságára panaszkodott.

2007-ben megkérdezett fordítóknak csak 62%-a rendelkezett fordítói képesítéssel, ezzel szemben a 2010-es felmérés hasonló adata már 75%-ot mutatott. A növekedés utalhat az erősödő piaci verseny piactisztító hatására, de a jogszabályok szigorúbb betartására, betartatására is.

A két felmérésből kitűnik, hogy a szakmai szervezetek szerepe az elmúlt 3 évben némileg gyengült: 2010-ben a szervezetek tagsága kisebb arányban található meg a szabadúszó fordítók között. A fordítást segítő szoftverek közül a Trados használata csupán 1%-kal emelkedett az elmúlt 3 évben, míg a többi szoftver használatát egyáltalán nem említik a 3 éve készült tanulmányban.

Összefoglalásként elmondhatjuk, hogy a fordítói szakma az elmúlt 3 évben koncentráltabb és szakmai színvonala emelkedett. A fordítási díjak feltehetőleg nem követték növekedésükben a minőséget. Mindebből arra következtethetünk, hogy a fejlődés motorja az utóbbi években elsősorban a piaci verseny volt, amely a javuló minőségi mutatók mellett alacsonyan tartotta az árakat. Mivel a fordítások minősége a megrendelő számára csak nehezen megállapítható, így fennáll a veszélye az árnyomás hatására kialakuló minőségromló versenynek. Erre utaló jelek azonban még nem tapasztalhatók a piacon. A szabadúszó fordítók munkaereje jelenleg kínálati piacon értékesül, amelyen a fordítások megrendelői kedvező helyzetbe kerültek. Ez a status quo azonban megtörhet a gazdasági válság hatásainak csökkenésével és a fordítói szakma színvonalának további emelkedésével.

További információ

A kutatást a Média Online Kiadó készítette a fordit.hu fordítói közösség számára. Az adatfelvétel 2010. február 1. és április 30. között történt. A kutatási jelentés 2010. június 1-jén zárult. A jelentés (az abban foglalt adatok és következtetések, ábrák) szabadon felhasználható, az eredeti forrásra való hivatkozással. A hivatkozás javasolt formája: „(c) 2010 | fordit.hu”. A kutatásban dolgozók ezúton is szeretnének köszönetet mondani a szabadúszó fordítóknak, akik a kérdőív kitöltésével és véleményük megosztásával hozzájárultak az eredményekhez és a jelentés nyilvánosságra hozásához.